

doordat de wettelijke vaststelling van de subsidie vaak achterliep op de feiten; zo heeft de wet van 3 juni 1948 terugwerkende kracht tot 1 januari 1947 gekregen. In de derde plaats omdat niet alle uitgaven voor subsidie in aanmerking komen. Zo was bij de behandeling van de wet van 1948 het vrijwel algemene gevoelen dat de theologische faculteiten buiten de subsidie behoorden te blijven en pas in 1963 kwam een wet betreffende subsidiëring van de „fakulteiten der godgeleerdheid aan de bijzondere universiteiten” in het staatsblad. In de vierde plaats moet bedacht worden dat de subsidiepercentages niet alleen steeds gewijzigd werden, maar ook in een zelfde tijdperk voor bepaalde onderdelen als nieuwbouw, huisvesting, exploitatie, studentenvoorzieningen enzovoort verschillend waren.

Om niet verstrikt te raken in allerlei technisch-financiële uiteenzettingen die wel zeer belangrijk, maar toch weinig belangwekkend zijn, wordt hier volstaan met enkele weinig gedetailleerde algemene opmerkingen over de omvang der subsidies. Bij de wet van 1948 werden twee maal drie subsidiepercentages onderscheiden, afhankelijk van de vraag of een bijzondere universiteit géén, één of meer dan één B-faculteit telde. Met de beperking dat de te verlenen subsidie niet mocht komen boven een bepaald gemiddelde van de kosten bij vergelijkbare posten bij rijksuniversiteiten en enkele andere beperkende bepalingen gold de volgende regel:

Bijzondere universiteiten	voor huisvesting	voor exploitatie
Zonder B-faculteit	65%	30%
Met één B-faculteit	80%	50%
Met meer dan één B-faculteit	85%	60%

Bij het inwerkingtreden van de wet telde de VU één erkende B-faculteit en kreeg zo voor huisvesting en exploitatie recht op 80 en 50% subsidie. Toen in 1950 met de inrichting van een erkende medische faculteit de VU in de categorie bijzondere universiteiten met meer dan één B-faculteit ging vallen opende dat het uitzicht op 85 en 60%.

Een wetswijziging van minister Cals in 1956 verhoogde de rijkssubsidie voor bijzondere instellingen voor hoger onderwijs met 5%, waardoor voor de VU bedoelde percentages 90 en 65 werden.

Kort daarna stelde een nota van de president-curator der VU, mr. dr. J. Donner, dat het bijzonder hoger onderwijs de zorgen van het rijk zó verminderde, dat 100% subsidie aanvaardbaar zou zijn, ware het niet dat zo'n 100%-subsidie het gevaar van te grote staatsbemoeïing in zich borg. Mede op grond van deze nota stelde de wet op het wetenschappelijk onderwijs van 1960 de subsidie voor de nettokosten — de onderscheiding in kosten voor huisvesting en exploitatie is dan verdwenen — op 95%, uiteraard weer met een aantal beperkende bepalingen.

Onder minister Diepenhorst werd bij een interimregeling van 1966 het percentage van het jaar 1964 af verhoogd tot 98½% en tenslotte werd onder minister Veringa bij de wet van 30 september 1970 de rijksbijdrage (zo luidt dan de term) op 100% gebracht, met terugwerkende kracht tot 1 januari 1968. Tot opluchting en blijdschap van directeurs der Vereniging, wie het onmogelijk werd de tot dan toe ontbrekende 1½% van zeer vele miljoenen op te brengen, maar tot ergernis van vele studenten, die de vrijheid van onderwijs en wetenschap door de nieuwe regeling ernstig bedreigd achtten.¹

Heeft de VU van nu nog particuliere steun nodig?

De hier kort geschetste gestadige vordering in de periode van 1948 tot 1970 wekt licht de illusie dat het de VU dan toch maar mooi voor de wind is gegaan en de zorgen vergeten kunnen worden. Wat het laatste betreft: De stukken uit die periode leren wel anders. De ontbrekende 20, 15, 10 en 5% en, zoals gezegd is, zelfs die laatste 1½%, gevoegd bij de vele niet-subsidiabele posten liepen in de miljoenen en het bestuur der Vereniging heeft juist ook in dié periode van enorme uitbreiding met kunst- en vliegwerk de zaken gaande moeten houden.

Over het beroep op particuliere steun in die tijd mogen we hier zwijgen. Maar soortgelijke vindingrijkheid als daar gesignaleerd, werd ook bij subsidieverwerving aan de dag gelegd. En ook daarbij was het noodzaak op de kleintjes te letten. Zo deden de gezamenlijke instellingen voor bijzonder hoger onderwijs een beroep op de ge-

¹) Bij de samenstelling van het globale overzicht van de rijkssubsidie is dankbaar gebruik gemaakt van een niet-gepubliceerde en uitvoerige studie over deze aangelegenheid van mr. dr. J. Donner en mr. J. Donner.